

פגיעה עמוקה בחופש העיסוק והעיתונות

חוק "ישראל היום" חורג מעבר לבעלי האינטרסים

06:58 17.05.2010 מאת: זאב סגל

<< הנזק של הצעות החוק שתכליתן לפגוע בעיתון "ישראל היום", הנחשף כיום למאות אלפי ישראלים, חורג בהרבה מעבר לאינטרסים הצרים של המעוניינים בהן.

העניין שמדובר בו - חופש העיסוק וחופש העיתונות - המוכרים כזכויות יסוד חוקתיות - הוא בעל משקל כבד במדינה דמוקרטית המאמינה ב"שוק החופשי של הרעיונות", כביטוי המפורסם של השופט האמריקאי הדגול אוליבר וונדל הולמס.

כפי שפורסם ב-TheMarker, בימים הקרובים עומדת לעלות לדיון בוועדת השרים לענייני חקיקה הצעת חוק של ח"כ מרינה סולודקין (קדימה), שנועדה למנוע את חלוקתו בחינם של "ישראל היום", שבעליו שלדון אדלסון ורעייתו מרים מקורבים לראש הממשלה, בנימין נתניהו. על פי ההצעה, תוגבל לשנה חלוקתם של עיתונים ללא תשלום. זאת, תוך קביעת חריג תמורה לכשעצמו שהחלוקה תותר גם לאחר חלוף שנה למוסדות המדינה ולמוסדות ציבוריים.

הצעה זו מיתוספת להצעת חוק נוספת שתכליתה למנוע מבעלי אזרחות זרה להיות בעלי שליטה בעיתון ישראלי. הצעה נוספת מבקשת לאסור מכירת מוצר ב"מחיר טורפני" - מחיר הנמוך ב-50% או יותר מעלות הייצור שלו או מעלות אספקתו של השירות. גם הצעה זו אינה מועילת לשם שמים, אלא לשם פגיעה ב"ישראל היום".

בלא להידרש למניעיהם של מעלי ההצעות ולמאבק בין עיתונים ספציפיים, מדובר כאן בהצעות שאינן תואמות משטר דמוקרטי, היכולות להתקבל רק במשטרים אחרים. חוק היסוד בדבר כבוד האדם וחירותו כולל בתוכו, במסגרת כבוד האדם, לפי פסיקת בית המשפט העליון את חופש הביטוי שחופש העיתונות הוא מגזר חשוב שלו. חוק יסוד: חופש העיסוק פורש בפסיקת בג"ץ ככולל גם את חופש התחרות העסקית.

לפי האמור בחוקי היסוד, ניתן להגביל את זכויות היסוד האלה רק ל"תכלית ראויה" ורק באופן מידתי, כך שזכות היסוד לא תיפגע אלא במידה הכרחית שאינה עולה על הנדרש. הצעות חוק אלה לא גובשו ל"תכלית ראויה", אלא לתכלית של פגיעה בעיתון ספציפי שאינה נושא חן בפני המציעים בגין תמיכתו בראש הממשלה. הפגיעה שבהצעות החוק אינה מידתית בגין חומרתה. היא אינה עולה גם בקנה אחד עם ערכיה של מדינת ישראל, ובהם הערך של קיום "שוק חופשי" של מידע ודעה. בדמוקרטיה החוקתית שלנו צריכים החוקים לעלות בקנה אחד עם היותנו מדינה יהודית ודמוקרטית.

בנוסף, ראוי לזכור כי מדיניות OECD, הארגון שישארל צרפה אליו זה עתה, מתנגד להטלת הגבלות כלשהן על השקעות של אזרחי או תושבי מדינות זרות במדינה החברה בארגון. יש המבקשים לשכוח שמדינת ישראל התחייבה למעשה שלא לחוקק חוקים המנוגדים למדיניות הארגון. ייתכן שחברי כנסת השותפים ליוזמות אלה אינם ערים לכך. המשטר הדמוקרטי מתיר לכל הצעה לעלות ולהתמודד בשוק החופשי של הדעות. עם זאת, ראוי שהצעות חוק ברוח הזאת ייגנזו לכבודה של הכנסת, שהיא בית הנבחרים בחברה דמוקרטית ופולרליסטית המכבדת את חופש העיתונות ואת חופש העיסוק.